

De essentie van de Haptonomie

Wim Laumans

*Hoofdredacteur Erik te Loo vroeg mij de essentie van de haptonomie te verwoorden. Dat doe ik graag, echter met die beperking dat ik alleen kan verwoorden wat de essentie van de haptonomie **voor mij** is.*

Ik ben opgeleid door Frans Veldman, de grondlegger van de haptonomie, en ik ben hem nog steeds dankbaar. Het betekende tien jaar studie met als afronding de bètacursus in 1983, waarna ik mij haptotherapeut mocht noemen. In de dertig jaar daarna zijn, door ervaring en studie, mijn opvattingen over de haptonomie gemodificeerd en genuanceerd.

Na het afronden van de haptonomieopleiding werd mijn interessegebied de filosofie, met als specialiteit de ethiek. Dat was de reden dat ik steeds meer ging zoeken naar het ethisch fundament van de haptonomie.

Frans Veldman was een fenomeen om aan het werk te zien en om te ervaren. Hij is voor mij nog steeds een inspiratiebron. Naast grote bewondering zijn er ook punten van kritiek: ik heb nooit begrepen dat hij de haptonomie zo ontoegankelijk verwoordt, waardoor het niet uitnodigt om er kennis van te nemen, en waarom hij bij de onderbouwing van zijn theorieën onvoldoende zijn bronnen vermeldt.

Wij staan allemaal op de schouders van hen die ons voorgingen. Óók Frans. Dat brengt voor hem de verplichting mee zijn bronnen te noemen en voor ons de verantwoordelijkheid met zich mee de haptonomie verder te ontwikkelen. Belangrijk is daarbij open te staan voor kritiek. Zonder kritiek groeit niets.

De haptonomie wordt door Frans beschreven als een benaderingswijze. Omdat benadering een actie is uitgaande van de therapeut, vind ik deze omschrijving te eenzijdig. Mijn voorkeur gaat uit naar het woord omgang, omdat daaruit de wederzijdsheid blijkt: de haptonomie als wijze van omgang met elkaar.

Met betrekking tot de verantwoordelijkheid voor elkaar is de hulpverleningsrelatie asymmetrisch en blijft dat. Binnen die relatie kan symmetrie zich ontwikkelen.

De essentie van de haptonomie is naar mijn mening die wijze van omgaan met mensen, dieren en dingen, die de waarde hiervan *onthult, bevestigt en behoedt*. De haptonomie is dus axiologisch (waarde onthullend) van aard.

Ik wil de haptonomie niet beschouwen als een wetenschap (want wetenschap is waardenvrij), maar- veel fundamentele- als een waardeleer. Als zodanig toont de haptonomie ons waarvoor het waard is om te leven en ons in te zetten. Het

geeft zin en inhoud aan ons bestaan. De haptonomie wordt in ons handelen tot uitdrukking gebracht in de bevestigende aanraking en/of het contact. Een zorgvuldige, behoedzame en omhullende benadering, waarbij de ander en het andere wordt bevestigd.

Onze raakbaarheid, ons vermogen geraakt worden door een ander is het fundament van de haptonomie en het uitgangspunt van de ethiek.

De haptonomie gaat uit van een mensbeeld, waarbij in dat mensbeeld een ontwikkeling van de mens in de tijd zichtbaar wordt.

De ontwikkeling is van een behoeftig, onvolgroeid kind, dat totaal afhankelijk is, naar een volgroeide, zelfstandige en onafhankelijke persoon, die in staat is volwassen relaties aan te gaan en te onderhouden.

Het afhankelijke, behoeftige kind appelleert aan de volwassen ouders, die hopelijk gevoelig zijn voor dit appél.

Ingaan op het appél is ‘helpen kunnen’ en betekent:

1. Kwetsbaar leven *behoeden en beschermen* en wel als een voelbare ervaring: de ander voelt dat hij van waarde is. Deze respectvolle benadering vestigt de basiszekerheid.
2. Een omgeving creëren waar de ander veilig is, een ‘thuis’ bieden, en tevens *begrenzen*, waardoor je optimale veiligheid biedt.’ Dat is de basisbehoefte.
3. De ander *bevestigen* in zijn waarde, waardoor zelfvertrouwen en een gevoel van eigenwaarde wordt gestimuleerd.
Vanuit zelfvertrouwen kan de levensmoed zich ontwikkelen en wordt iemand minder afhankelijk. Hij leert voor zichzelf opkomen, durft zich te tonen en neemt een eigen standpunt in.
4. Bij toenemende zelfstandigheid groeien de eigen vermogens (durven, kunnen, willen) en is hij steeds beter in staat zelf grenzen aan te geven. Hij komt voor zichzelf op, waaruit zekerheid spreekt en blijkt dat hij het leven aan kan. Hij leert met teleurstellingen om te gaan en zijn draagvermogen neemt toe.
5. Confronteren vanuit de bevestiging, waardoor de ander zich veilig blijft voelen in het contact en de confrontatie positief kan ervaren. Dit is een vertrekpunt van het leren omgaan met kritiek.
6. Begeleiden naar zingeving van het bestaan. Door deze ontwikkeling leert de mens voor zichzelf zorgen, een voorwaarde om zorg te kunnen dragen voor de ander. Eerst verantwoordelijkheid gaan dragen voor het eigen leven en later ook mede voor het leven van anderen.
7. Geleidelijk loslaten, waardoor het vertrouwen en het geloof in de zelfstandigheid van de ander en het vermogen tot zelfhulp blijkt.

Vanuit bevestigd zijn kan men het vermogen ontwikkelen ook een ander te bevestigen. Het bevestigd worden is nodig voor de zelfverwerkelijking, waardoor de zelfverwezenlijking, de inzet voor de ander, mogelijk wordt. Dit wordt ook wel de weg van de zelfontplooiing naar de zelfvoltooiing genoemd. Dan is het uiteindelijk mogelijk niet alleen kwetsbaar leven te beschermen, maar ook gekwetst leven te helen.

'Ik dank Paulien Pinksterboer voor haar kritiek, een wezenlijke bijdrage aan dit artikel'

Oproep Kunst en Haptonomie

Ongeveer drie jaar schrijft Anneke Kempkes-Verweij bijdragen voor de rubriek Kunst en Haptonomie. Er kwamen veel belevenissen naar boven en dat was echt genieten. Nu is de tijd gekomen dat zij wil delen met anderen.

Ben jij geboeid door een kunstwerk, thuis of in jouw praktijk?

Zag je iets wat jou boeide in een museum?

Wil je hier iets over zeggen of over schrijven?

Wij nodigen je uit dit te doen!

Het gaat hierbij om de **persoonlijke** beleving van jou en/of van een ander. Belangrijk is dat de link met de haptonomie naar voren komt.

Dan past het goed in ons tijdschrift.

Mail je artikel met foto van het object naar: eindredacteur@haptonomischcontact.nl
of hoofdredacteur@haptonomischcontact.nl

Vermeld hierbij **bijdrage Kunst en Haptonomie**.